

Jak porozumět literatuře

Když učil na gymnáziu, probíral s žáky Kunderův Žert třicet hodin. V současné době vede literární teoretik z Ústavu pro českou literaturu AV ČR Robert Kolár edici, která studentům a učitelům nabízí detailní rozbory literárních textů. „Literární dílo je třeba umět zasadit do určitého kontextu,“ říká o nové edici nazvané Seminář České knihnice. Jednotlivé svazky jsou ke stažení zdarma.

Působil jste dlouho jako češtinář na pražském gymnáziu, jaké jsou vaše zkušenosti?

Učil jsem češtinu sice na anglickém gymnáziu, ale studenti maturovali z několika děl české i světové literatury. Kunderův Žert jsem s nimi probíral skutečně třicet hodin. Proto je mi celá idea Seminářů velice blízká a dostal jsem ji na starost. Víím, jak vypadají zahraniční příručky pro studenty a učitele, a pochopitelně jsem je využíval, pro českou literaturu mi ale chyběly.

Je podle vás smysluplnější učit se literaturu na konkrétním díle, než se biflovat seznamy děl a autorů?

Mně osobně to přijde smysluplnější, ale pro mnoho lidí to bude extrémní názor a řeknou vám, že by se to mělo kombinovat. Výuka na konkrétním díle neznamená konec

literární historie, ale dějiny literatury se probírají v souvislosti právě s tím probíraným dílem. Je to úplně jiný styl, který vede studenty k tomu, aby s textem pracovali a přemýšleli o něm.

Nekladou se tím na žáky přílišné nároky?

V mé praxi bylo spousta studentů, kteří neuměli perfektně česky, třeba proto, že žili dlouho v zahraničí. A zvládli to! Přitom je u maturity čekala náročná ústní zkouška. Například na potítka dostali 40 veršů z Máchova Máje a měli si připravit jejich analýzu formou desetiminutového souvislého projevu. Nebo měli napsat během tří hodin interpretaci textu, který nikdy před tím neviděli. Výhodou samozřejmě bylo, že se takhle neučila jenom čeština, celá škola byla takhle nastavená.

Jak potom vypadá takový ideální student?

Když si čte nějakou knížku, tak už ho automaticky zajímá, jaký je vypravěč, kde se děj odehrává, jakým stylem je dílo napsané atd. Ve chvíli, kdy začne uvažovat v těchto kategoriích, tak může být jeho čtenářský zážitek bohatší, i když to zní jako fráze. Jde o to, aby studenti věděli, co všechno je možné při četbě sledovat. Pak mohou číst jakýkoliv text a aplikovat na něj své znalosti a dovednosti. Myslím si, že to je dobrá cesta i pro českou školu a je k tomu i nakročeno. Doufáme, že by naše Semináře mohly studenty inspirovat i k tomu, aby na své seznamy k maturitě zařadili i něco jiného než Babičku nebo Máj.

Co přináší vaše edice učitelům?

Semináře mají pomoci učitelům, pokud se rozhodnou jít ve výuce podobnou cestou. Učitel musí být velmi dobře připravený, aby věděl, co má při patnácté hodině o Čapkově R.U.R. se studenty dělat, když se normálně R.U.R. stihne probrat během tří minut na ukázce v čítance – samozřejmě trochu přeháním. Najednou se dílo čte a komentuje celé. Rozebírá se každá replika, každá scénická poznámka.

Můžete přiblížit přípravu jednotlivých svazků?

Kdo jsou jejich autoři?

Semináře obvykle píše buď editor daného díla v České knižnici, nebo literární vědec, který se na daného autora nebo období specializuje. Jsou to brožury s rozsahem patnácti až dvaceti stránek, určené zejména pro studenty vysokých či středních škol a jejich učitele. Obsahují komentáře, analýzy, interpretace k jednotlivým dílům edice České knižnice, která přináší „kanonická“ díla české literatury 19. a 20. století. Spolupracujeme i s učiteli, jejichž odezva je zatím velmi pozitivní. Myslíme si, že naše Semináře mohou být užitečné každému, kdo rád čte.

Jakou mají komentáře strukturu?

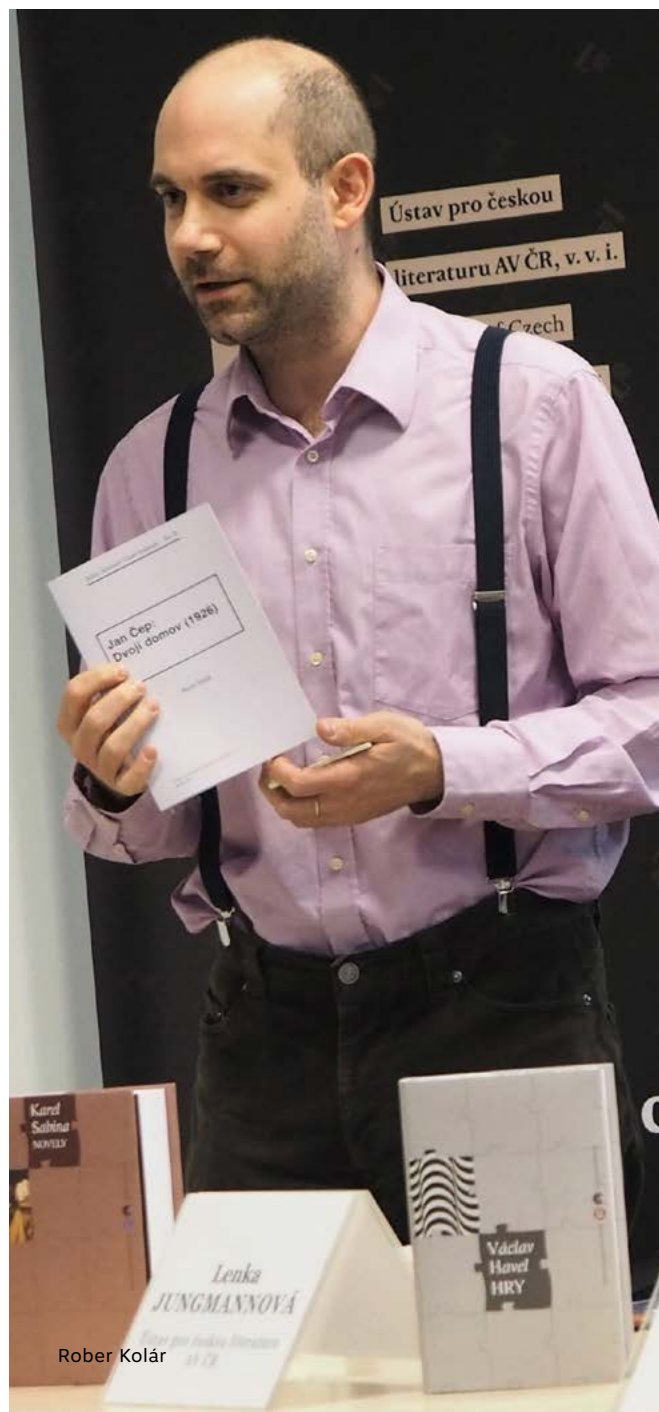
Kopírují maturitní zkoušku z češtiny, při níž studenti musí například dílo zasadit do literárněhistorického kontextu. V jednotlivých brožurách se zabýváme literárním žánrem, vypravěčem, básnickým subjektem, jazykem díla, tématem, časem, prostorem... Na základě toho si mohou studenti udělat dobrou představu o tom, jak jednotlivé složky v díle fungují, jaké jsou mezi nimi vztahy, a tak sami dojít k vlastní interpretaci.

Brožury s podrobným rozбором literárního díla asi nejsou úplně běžnou součástí výuky?

V mnoha zemích je normální, že se studenti neučí tolik literární historii, ale pracují s konkrétním textem. Většinou je to národní klasika. V Británii to bude určitě Shakespeare, kde se jedno jeho dílo probírá desítky hodin.

Jak to funguje v praxi?

Když máte výuku postavenou na četbě literárních textů a jejich podrobné analýze, není to úplně jednoduché ani

pro studenty, ani pro učitele. V zemích, ve kterých se literatura takto vyučuje, ale existují pomůcky, které se trochu blíží našim Seminářům. Nejsou to dvacetistránkové brožury, ale stostránkové knihy.

Chybí podobné texty v českém prostředí?

Dneska praxe nefunguje tak, že by student potřeboval tak intenzivně pracovat s textem. Ale kdyby nároky byly vyšší, muselo by se asi něco změnit. Semináře nejsou metodickou příručkou, jejich cílem není podat hotovou interpretaci díla. Je to spíše pomůcka, která ukazuje, jak k danému dílu přistupuje někdo, kdo se jím dlouho zabýval. Budeme rádi, když se najdou učitelé, kteří s brožurami budou pracovat a sami si z nich vyberou, co se jim bude hodit.

**AKADEMICKÝ
BULLETIN**

**Akademie věd
České republiky**

e-magazín AV ČR | 2/2018

Jak se naučit bruselskému jazyku

**Mezinárodní
den
epilepsie**

**Anketa ředitelů
pracovišť
Akademie věd**

**Jak
porozumět
literatuře**